

УДК 74.УКР

DOI: 10.30840/2413-7065.1(78).2021.227068

ВИКОРИСТАННЯ УКРАЇНСЬКИХ НАРОДНИХ ІГОР НА УРОКАХ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

Процеси національного відродження в Україні, необхідність формування та відтворення соціального, психічного і фізичного здоров'я нації вимагають посиленої уваги до відродження витоків національної культури, складовою якої є традиції українських народних рухливих ігор. У цьому аспекті одним із напрямків оптимізації становлення національної системи фізичного виховання є адекватне врахування особливостей культурно-історичного середовища і традицій українського народу у такій специфічній галузі, якою є фізична культура.

Є декілька тенденцій розвитку народної фізичної культури в сучасних умовах:

по-перше, це збереження у народній пам'яті засобів народної фізичної культури попередніх років, періодів;

по-друге, це відтворення (реконструкція) засобів народної фізичної культури в умовах сучасності, особливо в системі релігійних і побутових свят та в системі навчально-виховного процесу;

по-третє, це виникнення і стійке побутування народних засобів, методів, форм фізичної культури в сучасному народному середовищі.

Відродження національної культури останніми роками спричинило певний поштовх у популяризації засобів, методів і форм української народної фізичної культури, яка є органічною складовою загальнонаціональної культури.

Народна фізична культура – один із найвагоміших компонентів національної культури українського народу,

а отже, й етнопедагогіки. Ще з давнини український народ випрацював систему культурно-світоглядних цінностей, в котрій фізична досконалість посідала чільне місце разом із духовними, психічними та моральними якостями людини. Саме гармонійне єднання людини і довкілля, а також відповідність між тілесним і духовним в структурі особистості людини складають філософсько-світоглядну основу народної фізичної культури. В свою чергу багатство народних засобів і методів фізичного виховання органічно доповнює цілісну систему української народної педагогіки.

«Культ здорового способу життя, що в різні часи сповідувався в Україні, сприяв вихованню міцного покоління молоді. Найголовнішу роль в цьому відігравали віковічні традиції, серед яких збереглися звичаї відповідальності батьків за виховання своїх дітей.

В народній системі фізичного виховання переважало використання традиційних народних ігор з елементами фольклору, де органічно поєднувалися: фізичний рух, пісня, лічилка, приповідка, елементи народного танцю» [1, с. 125].

Фізичне виховання дитини за традиціями української етнопедагогіки розпочиналося вже з перших днів життя.

Над колискою чіпляли яскраві кольорові предмети, які привертати увагу дитини, сприяючи розвитку її здатності орієнтуватись у просторі. Першою іграшкою, якою бавилась дитина, було брязкальце [4, с. 10].

У старшому віці для фізичного розвитку дітей велике значення має гра, зокрема рухливі ігри, купання (ігри на воді), катання на човнах, взимку – на саних та ковзанах.

Діти вчилися у дорослих використовувати для виготовлення своїх іграшок природні матеріали: рогозу, солому, глину, дерево тощо.

Українські дитячі народні ігри складають важливу компоненту народної фізичної культури й етнопедагогіки. Всі відтворюючі (сюжетні) народні рухливі ігри несуть відбиток творчості дітей, відрізняються рухливістю своїх сюжетів і є свідченням загальновідомої здатності дітей до спостереження, переймання і відтворення [2, с. 72].

Загальною рисою українських дитячих рухливих ігор є трансформація за напрямком послаблення давнього культурно-магічного значення і посилення оздоровчого та освітнього.

Яскравим прикладом відродження традиційних засобів української народної фізичної культури можуть слугувати програми «Козацькі забави», проведення змагань для наймолодших школярів «Веселі старти», впровадження на уроках фізкультури веселих ігрищ-хороводів, розваг та народних ігор для молодших школярів. Останнім часом усе більше зростає у школярів цікавість до народних рухливих ігор. Відбулось, напевне,

перенасичення комп'ютерними іграми. Тому нагальною потребою є заохочення дітей до активного способу життя, а найкращим засобом якраз і є гра.

Отже, використовуючи українські народні ігри на уроках фізичної культури, свою мету ми бачимо в тому, щоб учні знали їх та вміли у них грати. Щоб в ланцюгу поколінь не було зламаных ланок, маємо власне гасло: «Навчаючи – не забирай здоров'я!».

ЛІТЕРАТУРА

1. Приступа Є., Слімаковський О., Лук'янченко М. Українські народні рухливі ігри, розваги та забави: методологія, теорія і практика. Дрогобич: Вимір, 1999. 449 с.
2. Українське дошкілля: пісні, ігри, вірші й загадки. Київ: Музична Україна, 1991. 142 с.
3. Воробей Г. В. Фізичне виховання молодших школярів: навчальні програми/матеріали. Івано-Франківськ, 1993. 144 с.
4. Храплива-Щур Л. Українські народні звичаї в сучасному побуті. Львів: Фенікс, 1990. 35 с.
5. Українські народні танці. Київ: Наукова думка, 1969. 615 с.

Надія ВІТОШИНСЬКА

вчителька фізичної культури
Львівської української гуманітарної
гімназії ім. Олени Степанів
з поглибленим вивченням
українознавства та англійської мови